

Het aantal broedparen van de Ooievaar in 1976

D. A. Jonkers

RIN-bericht

Uit een aantal plaatsen werden dit jaar winterwaarnemingen van Ooievaars gemeld. Van twee ervan, die van Sliedrecht en Grafhorst, ging het om een achtergebleven partner van een broedpaar uit 1975.

Een dag voor de storm in begin januari verdwenen beide vogels van de nestplaatsen om daar na enige tijd weer terug te keren.

De daling van het aantal broedparen zette zich in 1976 voort; er broedden nu nog slechts 6 paren.

De aankomstdata van deze broedparen waren als volgt:

Grafhorst	1 ex. overwinterde, de 2e op 13 april
Wapenveld	11 april en 21 april
Oudewater	3 april en 20 april
Schoonrewoerd	13 april en 19 april
Groot Ammers	29 maart en 12 april
Drongelen	9 april en 10 april

Dit jaar broedde voor het eerst een wild paar in het Ooievaarsdorp Het Liesveld bij Groot Ammers. Verder paarde het wilde ♂ uit 1975 weer met een ♀ uit dit dorp. Het laatste paar is niet in het overzicht opgenomen.

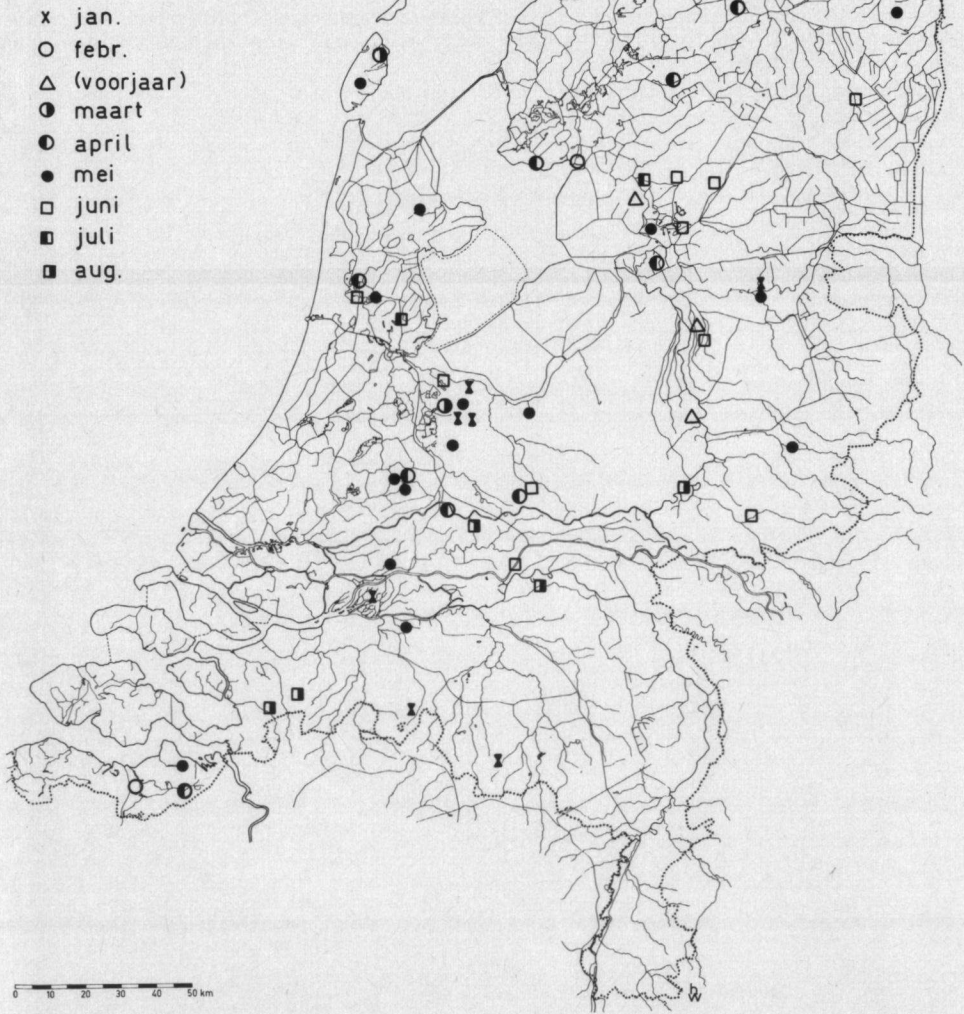
Het aantal beschikbare nesten dat in ons archief is opgenomen, bedraagt momenteel 126 stuks. Uit incidentele mededelingen blijkt dat de staat van verscheidene nesten niet al te best is. Met hulp van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels en haar nestenbouwer W. Aldenhuysen en Staatsbosbeheer werden de nesten van Grafhorst, Wapenveld en Schoonrewoerd gerestaureerd. Naar aanleiding van de gevechten in 1975 bij het nest in Oudewater werd in Linschoten een nieuw nest geplaatst. Voorts bleken elders in Nederland nog een aantal nestgelegenheden te zijn gebouwd.

Het voederen van de drie jonge Ooievaars op het nest. Oudewater, 12 juli 1976.

Foto: D. A. C. van den Hoorn.

Fig.1 Zwervende en trekkende Ooievaars
in 1976

Verdwenen nesten

- Friesland** : Gorredijk (R. de Vos).
 Tietjerk (Stichting Toutenburg).
Overijssel : Ommen (F. H. van Elburg).
 Zalk (H. van der Stouwe).
Gelderland : Doornspijk (H. Brouwer).
 Nijbroek (M. Veldhuis).
Noord-Brabant : Waspik (A. Rovers).

Nieuwe nesten

- Gelderland** : Culemborg (A. van der Koppel), paalnest
Utrecht : Linschoten (Landgoed Linschoten), "
Noord-Holland : Uitgeest (W. Duin), "
 Limmen (J. Meyer), "
Zuid-Holland : Groot Ammers (J. Smits), "

TABEL I. Bezetting van de nesten

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Nesten door paren bewoond met resultaat	52	43	40	26	30	40	24	23	17	18	11	10	12	7	12	6	3	8	6	6
Nesten door paren bewoond zonder succes	21	13	10	22	16	10	9	6	15	10	8	9	7	7	2	3	3	—	3	—
Nesten door solitairen bewoond	16	14	10	19	13	10	11	6	7	6	10	2	4	7	3	7	3	1	1	2
Nesten tijdelijk in gebruik of bewoond	22	26	16	9	14	16	14	23	9	20	13	28	11	27	32	18	14	6	9	6
Nesten waar om gevochten is	24	10	14	11	8	15	4	6	8	7	4	6	5	5	3	2	1	1	1	1

Alle broedparen hadden dit jaar jongen; in totaal vlogen 16 exemplaren uit (1975: 15). Over niet-uitgekomen eieren werden geen mededelingen gedaan, zodat mag worden aangenomen, dat het aantal eieren eveneens 16 bedroeg (1975: 21). Meldingen van nesten die tijdelijk door paren werden gebruikt, kwamen niet binnen (1975: 3).

Nesten door solitaire bewoond (1975 : 1)

- Nijeveen : Van 10 mei tot 7 augustus 1 ex. op en nabij het nest (H. Veld en G. Gansekoele).
 Windesheim : Van 15-30 april en van 5-12 mei 1 ex. dagelijks op het nest (H. J. te Siepe).
 Leerdam : 1 ex. bewoonde het nest van 11 mei tot eind augustus (H. A. J. Lohman).
 Sliedrecht : 1 ex. overwinterde en was tot half juni aanwezig (J. Mudde).

Nesten tijdelijk door solitaire gebruikt (1975 : 6)

- IJsselmuiden : 27 april 1 ex. ca. 10 min. op het nest. Op 7 mei overnachtte 1 ex. (Joh. van der Kamp).
 Terwolde : 19 mei gedurende een half uur 1 ex., enkele dagen later nog een keer aanwezig (R. Schrijver).
 Heukelum : Af en toe bezet, vermoedelijk de Ooievaar uit Leerdam (L. Baron).
 Giessenburg : 29 mei en 6 juni 1 ex. (G. den Uil).
 Lekkerkerk : In het voorjaar 1 ex. op het nest (B. J. Hoffhuis).
 Dussen : Op 17 maart arriveerde een Ooievaar die enkele dagen bleef (J. P. Vriens).

Nesten waar om gevochten is (1975 : 2)

- Wapenveld : Het broedende paar kreeg af en toe bezoek van twee vreemde Ooievaars, waar mee gevochten werd (G. Luchtenbeld).

Bewoonde nesten en uitgevlogen jongen

<i>Overijssel</i>	: Grafhorst (G. J. Last).	2
<i>Gelderland</i>	: Wapenveld (G. H. Luchtenbeld).	2
<i>Utrecht</i>	: Oudewater (Gemeentehuis).	3
<i>Zuid-Holland</i>	: Schoonrewoerd (Gemeentehuis).	3
	: Groot Ammers (Liesveld).	2
<i>Noord-Brabant</i>	: Drongelen (Mevr. S. R. Hermanides).	4

Totaal 16 jongen

Plaatsing ooievaarsnest te Haarlo, gemeente Borculo. V.l.n.r. A. J. Derking (voorzitter Vogelwacht Borculo), H. Wansing (sectieleider van inventarisatie broedgebieden en nestkastenonderzoek) en aannemer F. H. Teunissen, 13 maart 1976. Foto: G. H. Braakhekke.

TABEL III. Aantal jonge Oolevaars per provincie 1939-1976

Jaar	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Gelderland	Utrecht	N.-Holland	Z.-Holland	Zeeland	N.-Brabant	Limburg	Totaal aantal jongen	Aantal door paren he-woonde nesten	Gemiddeld aantal jongen per bewoond nest
1939	98	168	185	85	99	29	6	64	—	89	—	823	310	2.60
1950	42	30	42	24	14	10	—	14	—	21	—	197	83	2.32
1955	8	9	26	17	11	3	—	10	—	10	—	94	57	1.65
1956	11	13	27	14	8	—	—	8	—	14	—	95	63	1.64
1957	11	18	31	15	14	12	—	18	—	24	—	143	73	2.00
1958	5	11	29	17	12	6	—	10	—	21	—	111	56	2.00
1959	9	5	36	14	11	7	—	12	—	20	—	111	50	2.28
1960	2	8	11	4	3	—	—	14	—	9	—	51	48	1.06
1961	9	7	12	7	2	—	—	11	—	27	—	85	46	1.85
1962	7	11	18	16	3	6	—	13	—	31	—	107	50	2.10
1963	2	8	10	3	—	5	—	12	—	15	—	55	33	1.61
1964	3	11	20	7	—	—	—	11	—	18	—	60	29	2.07
1965	4	11	5	6	—	—	—	13	—	11	—	45	32	1.41
1966	—	5	9	—	2	—	—	10	—	18	—	42	28	1.50
1967	1	2	2	2	1	—	—	12	—	9	—	29	19	1.53
1968	—	—	5	3	2	—	—	8	—	7	—	25	19	1.32
1969	—	3	5	3	2	—	—	10	—	8	—	31	19	1.63
1970	—	—	3	—	—	—	—	10	—	4	—	17	14	1.21
1971	—	1	1	1	2	4	—	12	—	8	—	28	15	1.93
1972	—	2	2	3	2	—	—	3	—	3	—	15	9	1.66
1973	—	—	3	—	2	—	—	—	—	2	—	7	6	1.17
1974	—	—	1	3	2	3	—	10	—	4	—	23	8	2.87
1975	—	—	—	—	3	—	—	10	—	2	—	15	9	1.66
1976	—	—	—	2	2	3	—	5	—	4	—	16	6	2.67

Tabel II. Aantal jongen per nest

Nesten met 2 jongen	3 = 6
Nesten met 3 jongen	2 = 6
Nesten met 4 jongen	1 = 4
	—
Totaal	16

Zwervende en trekkende Ooievaars (fig. 1)

In dit overzicht zijn alle waarnemingen verwerkt die via enquêteformulieren, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels en tijdschriften bij het RIN tot 1 september 1976 binnenkwamen. Waarnemingen uit de omgeving van bezette nesten en het Liesveld bij Groot Ammers zijn niet opgenomen.

Groningen

- Midwolda : 10 mei 1 ex. (Vanellus 29 (3): 102).
- Oldekerk : 4 april 1 ex. richting zuid; 28 april 4/2 ex., idem (A. van de Kloet).

Friesland

- Oudwoude : 20 mei 1 ex., aan de Wouddijk. Na een uur weggevlogen (H. A. de Jong).
- Luxwoude : 26 april 1 ex. (D. Maat).
- Lemmer : 15 februari en daarvoor 1 ex. bij Buitenhaven, werd door Lemster vissers van witvis voorzien (Vanellus, 29 (2): 51).
- Bakhuizen : 30 april 1 ex. boven deze plaats (Vanellus 29 (3): 102).

Drenthe

- Gieterzandvoort : 30 juni 3 ex. (R. van Gerner).
- Havelte : 4 juni 1 ex. landend bij de brug over de Drentse Hoofdvaart (G. J. Gerritsen).

Overijssel

- Ossenzijl : 9 juli 3 ex. op ondergelopen land, 2 ervan hadden witgeschildeerde poten (A. Timmerman).
- Nederland : 3 juni 2 ex. bij de Weerribben (G. J. Gerritsen).
- Blankenham : van half mei - half juli regelmatig 3-4 Ooievaars (R. Dubbelt).
- Vollenhove : 6 mei 1 ex. een tijd cirkelend en klepperend boven het huis (A. Boes).
- Wanneperveen : 27 juni 1 ex. (Van Duner).
- Jsselmuiden : eind april 2 ex. Deze ex. werden ook in die tijd in de polder Scheerwolde gezien (N. H. Leijs).

Ommen

- Ommen : 3 en 4 februari 1 ex. foeragerend langs het Ommer kanaal, 's nachts slapend op de top van de molenwiek van de Oudheidskamer (med. L. Oudejans).

Balkbrug

- Balkbrug : 1 mei 1 ex. 2 dagen bij Mariahoeve, 8 mei 2 ex. enige uren in het Westers-
huizing Veld (J. van Buren).

Wijhe

- Wijhe : 29 juni 1 ex. foeragerend in hooiland waar gemaaid werd (R. Wassenaar).
Regelmatig Ooievaars gezien (G. J. Veerman).

Gelderland

- Nijkerk : in mei zaten hier enige weken twee Ooievaars (F. Rijnja).
- Voorst : 21 juni al enige tijd weer Ooievaars in de omgeving (D. A. Heyungs).
- Borculo : 9 t/m 11 mei 1 ex. rondzwervend (H. Wansing e.a.).
- Rheden : in de nazomer werd in de Havikerwaard bij de Steeg een ex. waargenomen (H. W. J. Derksen).
- Ophemert : 9 juni 3 ex. bij het Mariabos (E. van Ooyen).

Utrecht

- Baarn : van 5-24 januari werd op diverse dagen een Ooievaar gezien bij Eemeroord (zie ook 'Waarnemingen van geringde Ooievaars') (J. en P. Harder).
- Groenekan : in de eerste week van mei bij Persijn 1 ex. (F. Lem).
- Montfoort : in april en begin mei al enige tijd in de polder twee Ooievaars (J. C. H. Verleun).
- Linschoten : 21 april 2 ex. (Somers); 5 en 6 mei 1 ex. foeragerend (E. van der Voo).
- Leersum : 14 april een overvliegend ex. boven kasteel Broekhuizen (E. de Beste e.a.).
8 juni 3 ex. idem (J. van der Heijden e.a.).
- Hagestein : 4 april 1 ex. overvliegend bij de stuw vanuit de Steenwaard (Sj. Braaksmā,
C. van Leeuwen).

Noord-Holland**Texel**

- Texel : van 1 april tot zeker 10 april een Ooievaar bij Waal en Burg (A. J. en
S. Dijkse e.a.).
6 mei 4 ex. bij de Dennen (De Pieper 15 (6/7): 74).

Eén van de jongen houdt vlieg-oefeningen op het nest te Oudewater, terwijl de andere twee jongen toekijken. Oudewater, 3 augustus 1976.
Foto: D. A. C. van den Hoorn.

- Abbekerk : 4 mei 1 ex. (P. Kistenmaker).
Akerstoot : in april 1 ex. in de omgeving (Th. A. C. M. Koeleman).
9 juni 1 ex. langs de rijksweg Alkmaar-Haarlem (R. van Stolk, H. Meyer).
Wormer : 15 mei 1 ex. in het Wormer en Jisper Veld (P. Rot, mevr. Van de Vosse).
Naarden : 7 juni 1 ex. boven de aalscholverkolonie (B. van Ingen).
Hilversum : 14 januari 1 ex. op huis. Dit ex. schijnt ook bij Huizen te zijn gezien (med. P. van der Poel).
29 mei 1 ex. boven het kalkterrein Crailo (P. van der Poel).
Nederhorst den Berg: 10 maart 1 ex. boven de Horstermeer (P. van der Poel).
- Zuid-Holland**
Giessenburg : 15 mei 1 ex. in de Neerpolder (G. den Uil).
Lexmond : half augustus vloog 1 ex. rond het nest op de NH kerk, maar vertrok spoedig (G. Janssen).
- Noord-Brabant**
Rond Werkendam werd vrijwel de hele maand januari een Ooievaar gezien (D. Fey). Vermoedelijk is dit het overwinterende exemplaar van het nest bij Sliedrecht geweest.
Waspik : in de week van 14-22 mei streek een paar Ooievaars neer op de schoorsteen van de Bartholomeuskerk, waar vroeger een nest was. Tegen het eind van de week werd met takken gesjouwd.
Op 21 mei meldde zich een derde Ooievaar, waarop hevige gevechten uitbraken (De Stem 22-6-1976). Later verhuisden de twee Ooievaars naar Raamsdonkdorp, waar zij neerstreken op een schoorsteen (De Stem 1-6-1976).
Lith : gedurende de hele maand augustus 3 ex. bij Het Wild; 1 ex. dat op het dak van een boerderij sliep, werd door de eigenaar verjaagd omdat hij het dak bevuilde (fam. Beusekamp).
Eersel : 7 januari 1 ex. overvliegend (J. W. Kijlstra).
Op de zelfde dag werd bij Riel ook een Ooievaar gezien (Nieuwsblad van het Zuiden).
Etten : in augustus 3 ex. bij vliegveld Seppe (C. Maatjens).
Wouw : 7 augustus 1 ex. bij de Wouwse Tol (C. Maatjens).
- Zeeland**
Terneuzen : 23 februari 1 ex. bij Groot Eiland (De Steltkluut 6 (2): 39).
Hulst : 30 april 2 ex. boven deze plaats (De Steltkluut 6 (3): 64).
Kloosterzande : 9 mei 3 ex. overvliegend (De Steltkluut 6 (3): 64).

Waarnemingen van geringde Ooievaars

De geringde Ooievaar die zich in de winter van 1975 bij Epe (Gld.) vertoonde heeft zich waarschijnlijk de afgelopen winter in het Gooi en omgeving opgehouden. De Ooievaar was zeer betrouwbaar en aan de linkerpoet geringd. In Nijeveen zat, evenals in 1975, een geringd exemplaar (G. Gansekoele). Het ♂ van het nest in Wapenveld had eveneens een ring. Dit exemplaar zit hier nu voor het vijfde achtereenvolgende jaar. Op 10 augustus vlogen bij het nest twee vreemde Ooievaars rond, waarvan één met een ring. Van het broedpaar in Drongelen was een exemplaar geringd. Deze ring kon worden afgelezen (D. A. Heyungs). De Ooievaar had de ring als nestjong gekregen op 7 juli 1968 in Rassmannsdorf bij Frankfort (West-Duitsland, 52° 15' N 14° 15' O).

Van de drie Ooievaars die zich in augustus bij het vliegveld Seppe ophielden, was een exemplaar geringd en erg betrouwbaar (C. Maatjens). Bij Doetinchem waren van 27 juni tot 3 juli drie geringde exemplaren aanwezig (med. J. Smits, beheerder Ooievaarsdorp Liesveld). Verder zaten op een aantal plaatsen Ooievaars die uit ooievaarsdorpen afkomstig waren.

Rond Nuth (L.) zat in februari zo'n exemplaar (J. Poot). Uit Wiesbaden was in die tijd een 'Zwitserse' Ooievaar van Altreu ontsnapt.

Van eind mei tot begin juni vertoefde o.a. rond de vuilstort bij Wassenaar een aan beide poten geringd exemplaar. Ook dit was een Zwitser, mogelijk dezelfde als in Nuth.

In de kop van Noord-Holland verbleef ten slotte van eind april tot begin mei een exemplaar met een Belgische ring (W. A. Akerboom en De Pieper 6 (7): 74).

● D. A. Jonkers, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Kasteel Broekhuizen, Leersum.

Halsbandparkieten

Menigeen zal met gemengde gevoelens kennis genomen hebben van het artikel 'Halsbandparkieten veroveren de steden'. Door particuliere vogelhouders worden dikwijls vogels (exoten) losgelaten, met de bedoeling om hen hier in te doen burgeren. In de praktijk (gelukkig) blijkt dit maar al te vaak een ijdele hoop. Misschien zou er toch wat meer aandacht besteed dienen te worden, want de ecologische gevolgen kunnen erg vervelend zijn! In Eindhoven en omgeving hebben Halsbandparkieten (*Psittacula krameri manillensis*) en Muis- of Monniksparkieten (*Myiopsitta monachus*) lange tijd in grote vrijheid geleefd. Zij waren afkomstig van het vogelpark 'Animall', zwierven overdag zelfs tot ver over de Belgische grens, om tegen een uur of vier in de namiddag weer in het park te verschijnen. Pijlsnelle, luidruchtige vliegers waren het die altijd dicht bij elkaar bleven. Zonder het voedsel dat zij bij de ara's vonden konden zij zich niet handhaven. Maar óók niet zonder hun vertrouwde slaapboom. Het schijnt dat zij hiervoor altijd hoge bomen uitkiezen, die een zekere rust kunnen waarborgen. Een stel Muisparkieten met hun jongen verdwenen voor altijd, toen hun slaapboom (oud spechtennest) ten gevolge van een nachtelijke storm omgewaaid was. Nimmer is van hen ooit nog een spoor teruggevonden. De Muisparkiet nestelt zowel in grote zelfgemaakte takkennesten als in nestholten. Zo zijn veel parkietachtigen vaak weggevlogen, altijd bestond er een nauwe relatie met hun voedsel, zodat mijns inziens nauwelijks sprake kan zijn (laat staan de behoefte) om dit soort vogels toe te voegen aan de avifauna. Het is en blijft dan altijd een soort *losvliegend huisdier*. Ook al worden er jongen in *schijnbaar 'wilde' staat*

grootgebracht. Het is bekend dat er inder tijd grote aantallen weverachtigen, zowel uit Azië als uit Afrika, in ons land losgelaten zijn met de bedoeling hen te introduceren. Binnen één jaar waren ze voor altijd verdwenen, spoorloos. Gelukkig maar!

● Pierre Maréchal, Gloriantstraat 68 III, Eindhoven.

Verslag 1975 Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek'

In het voorwoord wijst voorzitter Van Herp op de belangrijkste fase waarin de ruimtelijke ordening in en rond de Zaanstreek is gekomen en kondigt aan, dat de tijd, dat men zich kon veroorloven op de laatste resten van de Zaanse laagveengebieden aanslagen te plegen, nu wel voorbij is!

De in dit verslag (24 pagina's) opgenomen artikelen 'Wilde eenden, iets over heel gewone zaken...' van J. C. Bedet, 'Smienten in de Zaanstreek' van B. Korf, 'Putters in de Zaanstreek' van M. Roos, 'De Bonte Kraai in de Zaanstreek' van S. B. de Witte en 'Botulisme in de Zaanstreek' van B. Korf geven een uitstekende indruk van het werk dat in de 'Zaanstreek' wordt verricht.

H.J.L.

Verkrijgbaar door storting van f 3,50 + f 1,20 portokosten is f 4,70 op girorekening 484295 van de penningm. C. H. Engel (Zamenhofstraat 10, Krommenie), van de Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek'.

Birdwatching/natural history holidays in Great Britain. Informal weeks and weekends for a small number of people only. Write to Barn Owl Travel Limited, 27 Seaview Road, Gillingham, Kent ME7 4NL, England.